

Секція: Бухгалтерський облік та аудит.

Корж І. С.

студентка

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

Плікус І. Й.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день в умовах ринкової економіки, кожне існуюче підприємство в ході своєї господарської діяльності складає фінансову звітність, веде бухгалтерський облік, обираючи при цьому найбільш прийнятну для нього облікову політику. Саме від останньої залежить те, наскільки об'єктивно будуть відображені показники фінансово-господарського стану суб'єкта господарювання, що необхідно не лише для оподаткування, а й для зовнішніх користувачів і зокрема для прийняття управлінських рішень на самому підприємстві, від чого залежатиме його подальший розвиток.

Питання впливу облікової політики на фінансові результати діяльності підприємств досліджувалося багатьма вченими, серед яких: Олійничук В. М., Бутинець Ф. Ф., Щирба М. Т., Ковальов В. В., Бичкова С. М. [1], Макарова Н. М., Пушкар М. С., Юрчик В.І. [2] та інші. Приймаючи до уваги їх значний внесок у вивчення даної проблеми, слід зазначити, що на даний момент, коли підприємства України переходять до МСФЗ та в умовах постійних змін, які відбуваються в законодавстві нашої країни, дане питання потребує подальшого дослідження.

Звичайно в умовах досить жорсткої конкуренції діяльність суб'єктів господарювання постійно піддається впливу, як зовнішнім, так і внутрішнім факторам, які можуть призвести до погіршення фінансової стійкості, а як наслідок і до банкрутства.

Так, останнім часом в Україні зберігається стійка тенденція щодо збільшення кількості фінансово нестабільних підприємств, при цьому нараховується 8811 підприємств, що перебувають у процедурі банкрутства. За інформацією Держстату, в першому півріччі 2014 року в порівнянні з аналогічним періодом 2013 року кількість збиткових підприємств по відношенню до загальної їх кількості зросла на 3,5 п.п. – до 45,4% [3].

З метою попередження кризового стану, підприємства використовують різні методи оцінки імовірності настання банкрутства, такі як: моделі «Z-рахунку» Е. Альтмана, модель рейтингової оцінки фінансового стану Р. Сайфуліна – Г. Кадикова, коефіцієнт У. Бівера, показник діагностики платоспроможності Ж. Конана і М. Гольдера, моделі Дж. Таффлера і Г. Тішоу, Р. Ліса, Г. Спрінгейта, О. Терещенка та ін. Вони надають підприємствам можливість дізнатись рівень імовірності банкрутства, але їх значення, а відповідно і результати проведення такої оцінки в значній мірі залежать також і від облікової політики, яку веде підприємство.

За законодавством України кожне підприємство може самостійно обирати облікову політику, методи ведення її окремих складових елементів, із ряду законодавчо запропонованих, керуючись основними принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Так, обираючи ту чи іншу стратегію ведення обліку, підприємство має можливість варіювати із показниками своєї фінансової звітності, визначаючи правила обліку активів та зобов'язань, впливати на кінцевий результат, через обрані правила в формуванні доходів та витрат.

Такі маніпуляції з фінансовими результатами можуть викривити показники фінансового стану підприємства в ту, чи іншу сторону (як збільшення фінансових результатів, так і в сторону їх зменшення), а також вплинути на управлінські рішення і на стратегію господарювання і функціонування суб'єкта в цілому.

Відповідно, від того, які результати фінансово-господарського стану підприємства будуть відображені в його звітності, залежатиме і подальша оцінка імовірності настання банкрутства.

В основному до об'єктів облікової політики, які можуть значно вплинути на результати фінансового стану підприємства можна віднести:

– облік основних засобів (порядок визнання основних засобів, визначення термінів корисної експлуатації, визначення ліквідаційної вартості, вибір методу нарахування амортизації, облік ремонту основних засобів);

– облік запасів (вибір методу вибуття запасів);

– облік дебіторської заборгованості (вибір методу визначення оцінки резерву сумнівних боргів);

– облік забезпечення наступних витрат і платежів (визначення резервів, які забезпечують наступні витрати та платежі);

– облік витрат (встановлення переліку та складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції; встановлення переліку витрат та бази розподілу постійних і змінних загальновиробничих витрат) [4];

Щоб розглянути більш конкретно вплив ведення облікової політики на результати оцінки імовірності настання банкрутства, проведемо аналіз такої залежності на прикладі декількох методів діагностики фінансового стану підприємства.

Так, наприклад, розглянемо п'ятифакторну модель Альтмана, яка була запропонована в 1983 році. Вона виглядає наступним чином:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,420X_4 + 0,998X_5,$$

де X_1 = оборотний капітал / сукупні активи;

X_2 = нерозподілений прибуток / сукупні активи;

X_3 = прибуток від операційної діяльності / сукупні активи;

X_4 = балансова вартість акцій / зобов'язання;

X_5 = виручка від реалізації / сукупні активи.

При аналізі за даною моделлю можна отримати результат імовірності банкрутства, відповідно до чотирьох ступенів загрози.

Зі складових елементів моделі чітко простежується залежність результатів від величини сукупних активів, зобов'язань, власного капіталу. В свою чергу ці показники залежать від певних положень облікової політики підприємства.

Під час розрахунку Z , на кінцевий результат можуть вплинути і переоцінка основних засобів (їх дооцінка, чи уцінка), і вибір методу визначення оцінки резерву сумнівних боргів (зі створенням відповідного резерву чи без нього), і спосіб розрахунку собівартості, а також порядок визнання доходів, виручки від виконання робіт, послуг, продажу продукції з тривалим циклом виготовлення, і метод оцінки вибуття запасів (Fifo, Lifo, метод середньозваженої собівартості, метод ідентифікованої собівартості).

Також обраний метод нарахування амортизації необоротних активів матиме значний вплив на результат оцінки імовірності настання банкрутства. Так, наприклад, якщо прямолінійний метод приведе до збільшення фінансових результатів, то прискорені методи можуть, навпаки, привести до їх зменшення, а отже змінити складові елементи моделі в відповідну сторону і вплинути на загальний результат.

Ще однією з найвідоміших є модель Сайфулліна – Кадикова. Її особливість полягає в тому, що вона вважається такою, що адаптована до нашої вітчизняної економіки, а також дає змогу проранжувати підприємства за п'ятьма ступенями ризику настання банкрутства. Дана модель має наступний вигляд:

$$R = 2K_3 + 0,1K_{пл} + 0,08K_{оа} + 0,45P_{п} + P_{вк} ,$$

де K_3 – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

$K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності;

$K_{оа}$ – коефіцієнт оборотності активів;

$P_{п}$ – рентабельність продажів (комерційна маржа);

$P_{вк}$ – рентабельність власного капіталу.

Відповідно до складових елементів, за допомогою яких проводиться розрахунок, можна зробити висновок, що отриманий результат R значно залежатиме від порядку формування оборотних активів, поточних зобов'язань,

власного капіталу, а також від порядку визнання доходів, виручки суб'єкта господарювання.

Так, наприклад, значення коефіцієнту забезпеченості власними оборотними коштами залежатиме від методу нарахування амортизації необоротних активів, обліку ремонту основних засобів, методу визначення оцінки резерву сумнівних боргів, тощо. Коефіцієнт поточної ліквідності залежатиме так само від нарахування амортизації, обліку ремонту основних засобів, а також, від вибору методу оцінки вибуття запасів, визначення резервів, які забезпечують наступні витрати та платежі, тощо. І так, значення кожного показника матиме залежність від обраної підприємством облікової політики за тими чи іншими статтями фінансової звітності, а отже і при визначенні показника R, результати можуть мати певну ступінь відхилення і характеризувати стан підприємства по різному.

Отже, проаналізувавши декілька моделей за якими сучасні підприємства здійснюють оцінку імовірності настання банкрутства, можна зробити висновок про значний вплив облікової політики на показники фінансово-господарського стану. Тож, якщо суб'єкт господарювання розумітиме механізм формування облікових даних, він зможе значно впливати на свою звітність і фінансові показники, змінювати їх в необхідну йому сторону. Облікова політика, при умінні правильно її застосовувати, може стати ефективним інструментом управління показниками, які характеризують фінансовий стан підприємства, а також впливати на результати аналізу ймовірності настання банкрутства.

Список літератури:

1. Бычкова С.М. Влияние учетной политики на оценку вероятности несостоятельности (банкротства) организации. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.auditfin.com/fin/2009/2/Bickova/Bickova%20.pdf>
2. Юрчик В.И. Учетная политика предприятия и ее влияние на финансовое состояние и налоговую нагрузку предприятия / В.Юрчик // Вісник ЖДТУ. – 2011. - № 2. – С. 221-225
3. Економічна правда. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2014/08/26/485809/>
4. Яненко М. Вплив елементів облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2013/Economics/7_153784.doc.htm

Корж І.С. Аналіз впливу облікової політики на показники фінансово-господарського стану підприємства / І.С.Корж, І.Й.Плікус // Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика [текст]: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. // Національний гірничий університет. У 2-х частинах. – Дніпропетровськ: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Ч. 2. – С.163-167.